

"Yksi näyttöjärjestelmä, tutkintotoimikuntaudistus ja OVTES kuntoon"

AMKEN kysely: Sääntelyn vähentäminen ja normipurku johtavat asiakaslähtöisyyteen

Valinnanvapauden lisääminen, henkilökohtaistaminen ja monitasoisen sääntelyn purku nousivat keskeisimmiksi keinoiksi asiakaslähtöisyyden lisäämiseksi ammatillisessa koulutuksessa. Työelämälähtöisyys ja tulevaisuuden ammatillisen osaamisen vaatimukset eivät vastaajien mukaan edellytä nykyisenkaltaista yksityiskohtaista sääntelyä, vaan toimivaa laatujärjestelmää, työelämälähtöisyyttä sekä mahdollisuutta toimia joustavasti.

AMKEN kyselyn tausta

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry avasi lokakuuksi nettisivuilleen avoimen kyselyn, jonka tavoitteena oli selvittää se, mitä ajatuksia normien purku ja asiakaslähtöisyyden kehittäminen herättävät. Kysymyksiä oli kaksi:

Miten Sinä purkaisit ammatillisen koulutuksen sääntelyä ja /tai päällekkäisyyksiä?

Miten ammatillinen koulutus toimisi jatkossa asiakaslähtöisemmin?

Kyselyyn tuli 31 vastausta ja nettikyselyn tapaan vastaukset olivat sekä nopeita ranskalaisia että pidempiä pohdittuja esseitä. Kysely oli avoin kaikille ja yhteistyökumppaneista ainakin opiskelijajärjestöt käyttivät mahdollisuutta. Enemmistö vastaajista on AMKEN jäsenten eli koulutuksen järjestäjien edustajia. Vastaaminen oli nimetöntä.

Normien ja sääntelyn purkuun on vahva yhteinen tahto

Ensimmäinen kysymys koski sääntelyn purkua. Vastauksista nousi esiin kaksi merkittävää kokonaisuutta: tutkintobyrokratia ja koulutuksen järjestäjien raportointi. Erilaiset ja osin päällekkäiset tavat suorittaa ammatillinen tutkinto sekä monimutkainen rahoitusjärjestelmä ovat johtaneet hallinnon paisumiseen. Raportoinnin ja selvitysten massiivisuus näyttää erityisesti niukkoina aikoina työllistävän sekä määrällisesti että henkisesti. Nykyisen koulutuksen järjestäjät tekevät useita suunnitelmia, jotka ovat osittain päällekkäisiä. Erilaiset viranomaisten lähettämät kyselyt tulisi yhdistää. Nyt työläitä ja osin päällekkäisiä kyselyitä tulee eri toimijoilta.

POIS HALUTAAN

Tutkintojen suorittamiseen liittyvästä byrokratiasta ehdottomasti eniten mainintoja saivat tutkintotoimikunnat. Kyselystä kävi ilmi, että ne ovat "koulutuksen järjestäjiin kohdistuvan pompottelun" malliesimerkki. Erään kyselyyn vastanneen sanoin: "tutkintotoimikuntien omalakisuus hukkaa hyvätkin esimerkit ja toimikuntien erilaisista käytännöistä on tullut viidakko, josta selviämiseen ei riitä mitkään voimat."

Huomiota kiinnitettiin myös siihen, että tutkintojen suoritusmuotojen rajat ovat niin tiukat, että opiskelijan tai työelämän tarpeista lähtevät muutokset suorittamistavassa tai henkilökohtaistaminen törmäävät ehtoihin ja säädöksiin. Osa vastaajista oli valmis myös poistamaan opiskelijapaikkasääntelyn kokonaan. Osa taas ehdotti sitä tehtäväksi erityisesti nuorten osalta.

"Tuijotetaan liikaa tutkintoja, nyt pitäisi kouluttaa osaajia töihin, ei papereita. "

Normien purkuehdotuksissa yksittäisiä mainintoja saivat myös erilaiset pakolliset lähinnä turvallisuuteen liittyvät kortit, kielet sekä oppisopimushallinto. "Nykyinen oppisopimusjärjestelmä on nopeasti muuttuviin henkilöstön osaamisen kehittämisen tarpeisiin rakenteeltaan jäykkä. "

Vastaajien viesti olikin selkeä – yksinkertaistetaan järjestelmää. Yksinkertaisimman rahoitusjärjestelmän mukaan: "Rahoitetaan tutkinnon osien suorittamista ja suoritetaan ainoastaan yksi II-asteen tutkinto." Normien vaihtoehdoksi tarjotaan laatua ja laatujärjestelmää. "Toimintaa voitaisiin arvioida mieluummin toimivalla laatujärjestelmän arvioinnilla kuin sääntelyllä."

RATKAISUKSI TARJOTAAN

Yksinkertaistamista vaatii vastaajien mukaan tutkintojärjestelmä, rahoitusjärjestelmä, tutkinnot, tutkinnon suorittamisen tavat ja järjestämisluvat sekä opiskelijoiden oikeusturvaan ja hyvinvoinnin tukemiseen liittyvät käytännöt. Lisäksi konkreettisia ehdotuksia tuli työaikajärjestelmän ja vaikkapa lomakepohjien yhtenäistämiseksi.

Monessa vastauksessa nähtiin toimijaksi ja sääntelyn purkajaksi OKM, OPH, TEM tai Karvi. Moni vastaaja myös kysyi, missä kulkee eri viranomaisten toimivaltojen rajat sääntelyn, normien ja ”koulutuksen järjestäjien pompottelun” suhteen. On selvää, että yksinkertaistamista tarvitaan järjestelmätasolla ja reformin odotetaan ratkaisevan monet esille tulleet asiat.

Koulutuksen järjestäjien keskinäisellä yhteistyöllä ja oman toiminnan selkiyttämälläkin voidaan ottaa yhdenmukaistamisen tiellä. Tästä ovat esimerkkinä oppisopimuksen yhteiset lomakepohjat. Osa esitetyistä ratkaisuksista liittyi teknologian kehittymisen tuomiin mahdollisuuksiin. Yhtenäisten verkkokurssien, striimattujen luentojen, yhteisten avointen oppimisympäristöjen tai muiden digitalisoinnin luomien mahdollisuuksien nähtiin tuovan ”joustoja, tehokkuutta ja asiakaslähtöisyyttä”.

Asiakaslähtöisyys lisääntyy sääntelyä purkamalla

Kyselyssä ei määritelty vastaajille termiä ammatillisen koulutuksen asiakas. Asiakas oli vastauksissa opiskelija ja/tai työelämä. Pääosa vastauksista käsitteli molempia asiakasryhmiä. Eräässä vastauksessa asiakkuuden kaksijakoisuus määriteltiin: ”Ammatillisen koulutuksen pitää palvella sekä työelämää että yksilöitä. Palvelut pitää rakentaa kummastakin suunnasta.” Sääntelyn purkamisen uskotaan parantavan asiakaslähtöisyyttä.

Opiskelijaan liittyvän asiakaslähtöisyyden lisäämisestä tärkeistä toiminnoista yli 70% liittyy yksilöllisiin valintoihin, henkilökohtaisuuteen ja valinnanvapauteen. Keinoina mainitaan osaamisperusteisuuden hyödyntäminen, teknologian kehittäminen, osaamisen tunnistaminen, laadukas opetus, tehokkaasti järjestetty opetus. Siirtyminen oppilaitoksesta oppisopimukseen tai päinvastoin on opiskelijoiden mielestä liian hankalaa.

OPISKELIJAN ASIAKASLÄHTÖISYYS

Loput opiskelijoiden asiakaslähtöisyyden keinoista liittyy opiskelijan tarvitsemiin työelämätaitoihin ja –valmiuksiin – oppilaitoksen tehtävänä on turvata opiskelijan työllistymistä.

Työelämä asiakkaana on ammatillisen koulutuksen vahvuus

Vastauksissa ei ole löydettävissä yhtä ja yksittäistä keinoa lisätä ammatillisen koulutuksen työelämälähtöisyyttä. Sen sijaan esille tuli useita erilaisia keinoja, joilla lisätään asiakaslähtöisyyttä ammatillisessa koulutuksessa. Toimet tulee vastaajien mukaan kohdistaa sekä tutkintojen sisältöihin (opitaan ja opetetaan asioita, joita työelämässä tarvitaan), tutkintojen suoritustapoihin (lisätään työelämässä tapahtuvaa oppimista eri keinoin ja mallein), koulutuksen järjestäjien henkilöstöön (oman henkilöstömme täydennyskoulutukseen ja työelämäntuntemukseen on panostettava) sekä työelämäkumppaneiden henkilöstön kehittämiseen (tarjotaan työelämän tarpeisiin relevantteja koulutuspalveluita nopeasti). Vastuu muutosten edistämisestä jakautuu eri toimijoiden kesken.

